

H. S.

Konferencja Odrodzenia w Budapeszcie

Przegląd Historyczny 53/3, 601-602

1962

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Feliks Tych oraz Jan Dąbrowski, Aleksander Gieysztor, Jadwiga Karwasińska, Żanna Kormanowa, Eugeniusz Olszewski, Jan Reychman, Jakub Sawicki oraz wielu innych polskich historyków. Następną konferencja Komisji odbędzie się w 1962 r. w Budapeszcie.

24 marca 1961 roku odbyło się w Waszyngtonie doroczne zebranie Narodowego Komitetu Stanów Zjednoczonych przy Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki. Głównym tematem obrad były problemy współpracy międzynarodowej amerykańskich historyków i filozofów nauki.

Konferencja Odrodzenia w Budapeszcie

W dniach od 10 do 15 października 1961 odbyła się w Budapeszcie międzynarodowa konferencja poświęcona problematyce Odrodzenia na Węgrzech i w Polsce. Omówione zostały kolejno zagadnienia gospodarcze, problematyka reformacji, przemian ustrojowych, dziejów sztuki, przy czym tak referaty i koreferaty, jak i dyskusja nawiązywała do paralelizmu występującego w historii Odrodzenia w Polsce i na Węgrzech. Poza liczną grupą uczonych węgierskich — m. in. E. Molnarem, G. Székelym, L. Elekesem, L. Makkaiem, T. Perenyjm, J. Matraiem — w obradach wzięła udział delegacja polska w składzie: J. Dąbrowski, K. Lepszy — przewodniczący delegacji, M. Małowist, Wł. Tomkiewicz, H. Samsonowicz i J. Tazbir oraz przedstawiciele nauki radzieckiej — M. M. Smirin, J. W. Bromley, czeskiej — J. Janaček, i belgijskiej J. Dhont.

Referat M. Małowista zapoczątkował ożywioną dyskusję przedstawiając zasadnicze kierunki rozwojowe ekonomiki polskiej w okresie renesansu i zwracając uwagę na gospodarcze przyczyny regresu związanego z rozpowszechnianiem się folwarku pańszczyźnianego. Referat L. Makkai'a naświetlił tę samą problematykę na Węgrzech, podkreślając eksploatorski charakter panowania habsburskiego (a także tureckiego) i eksponując znaczenie miasteczek rolniczych, które stawały się ośrodkami rynków lokalnych. Koreferat H. Samsonowicza ukazał przemiany demograficzne i społeczne w miastach polskich XVI w., J. Szücsa — w miastach węgierskich (XV—XVII w.), a J. Sinkovicsa — formy pańszczyzny i jej rozwój na Węgrzech w XVI—XVII w. Podstawową problematykę dziejów reformacji w nowszej historiografii polskiej przedstawił w swym referacie K. Lepszy, podkreślając znaczenie ogólnoeuropejskie nowych prądów w ideologii renesansu. Koreferat J. Tazbira przyniósł analizę dróg rozwojowych polskiej kontrreformacji. M. Smirin ukazał w swym wystąpieniu początki układu kapitalistycznego w Europie środkowej XV/XVI w., J. Bromley zaś omówił zagadnienia rozwoju nowych form społecznych i kulturalnych na przykładzie Słowenii i Chorwacji. W dalszej dyskusji J. Balázs omawiając nowe prądy umysłowe wykazał wpływ polskiego humanizmu na rozwój języków polskiego i węgierskiego. A. Angyal wystąpił ze śmiałą tezą o twórczym wpływie polskiego sarmatyzmu na rozwój kultury narodowej Węgier. Spotkało się to w dyskusji z krytyką K. Lepszego, Wł. Tomkiewicza i J. Tazbira. Do protokołu obrad złożył też głos o rozwoju reformacji na Węgrzech I. Revez. Żywą dyskusję wywołał referat L. Elekesa o zagadnieniach ustrojowych państwa feudalnego, a mianowicie o przewyciężaniu rozdrobnienia i tworzeniu się nowożytnej, centralistycznej państwowości od XV w. M. Wittrai omówił problemy ideologiczne centralizacji władzy w Siedmiogrodzie i jej powiązania ogólnoeuro-

pejskie, T. Kardos — wpływ humanizmu na rozwój centralizacji władzy na Węgrzech, G. Székely — rolę kościoła w epoce Odrodzenia, J. Janaček — wpływ środowiska miejskiego na kształtowanie się państwowości w Czechach, a M. Małowist i K. Lepszy zwrócili uwagę na znaczenie w Polsce i na Węgrzech jednej tylko potężnej grupy społecznej — szlachty. Ostatni dzień obrad poświęcony był historii sztuki. Referat G. Entza o wynikach badań nad późnym gotykiem i renesansem ukazał wczesną metrykę adaptacji form Odrodzenia na Węgrzech w XV w., a koreferat Wł. Tomkiewicza zobrazował stan badań, wysunął pewne postulaty badawcze i ukazał powiązania artystyczne między Węgrami i Polską.

W dniu przerwy między obradami uczestnicy konferencji wzięli udział w zebraniu Węgierskiego Towarzystwa Historycznego w Eger, na którym J. Dąbrowski wygłosił odczyt o humanizmie na uniwersytecie krakowskim w XV/XVI w. Po zamknięciu konferencji gospodarze pokazali uczestnikom obrad rezultaty nowych wykopalisk na zamku w Budzie z okresu XV—XVI w.

H. S.

W 1961 roku Instytut Historii Węgierskiej Akademii Nauk ogłosił konkurs na studium naukowe z następujących tematów:

1. Kształtowanie się struktury społecznej prowincjonalnego miasta w latach 1900—1950.
2. Położenie kulturalne klasy robotniczej w okresie rządów Horthy'ego.
3. Ruch ludowy i walki polityczne w latach 1945—1948 (dopuszczalne są także studia szczegółowe z tego zakresu).

Termin nadsyłania prac o objętości 4—8 arkuszy upłynął 1 mara 1962.

Węgierskie Towarzystwo Historyczne wspólnie z Węgierskim Patriotycznym Frontem Ludowym wydało w ubiegłym roku pierwszy tom seryjnego wydawnictwa pod ogólnym tytułem „Położenie chłopów w latach 1919—1944”. To popularne wydawnictwo źródłowe zawiera 162 petycje i podania chłopskie oświetlające sytuację chłopstwa węgierskiego w latach reżimu Horthy'ego. Teksty zebrał i opracował Dezső Kis. Przedmowę napisał sekretarz Węgierskiej Akademii Nauk — Ferenc Erdei.

W 4—5 numerze organu Węgierskiego Towarzystwa Historycznego „Századok” z 1961 roku ukazała się recenzja Endre Kovácsa z polskiego wydawnictwa „Galicja od pierwszego rozbioru do Wiosny Ludów 1772—1849”. Wybór tekstów źródłowych, oprac. M. Tyrowicz, Kraków—Wrocław 1956.

W tym samym numerze „Századok” József Borus zamieszcza obszerny artykuł na temat „Dembinski fovezésése 1849 februárjában (A kápolnai scata elotörténetéhez)” (Dembiński jako wódz naczelny w styczniu 1849 roku. Przyczynek do wydarzeń poprzedzających bitwę pod Kápolną).

Ostatni zeszyt „Rassegna Storica del Risorgimento” (t. XLVIII, 1961, nr 4), poświęcony jest zmarłemu niedawno wybitnemu historykowi włoskiemu Walterowi Maturi (1902—1961). Pismo przynosi m. in. następujące artykuły